

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Ochrona różnorodności biologicznej i współistnienie z dużymi drapieżnikami w Europie – wyzwania i szanse dla władz lokalnych i regionalnych

(Opinia z inicjatywy własnej)

(C/2024/3664)

Sprawozdawca: Csaba BORBOLY (RO/EPL), przewodniczący rady okręgu Harghita, Rumunia

ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW (KR),

1. Podkreśla znaczenie wielopoziomowego sprawowania rządów i zasady pomocniczości. Działanie UE wnosi wartość dodaną ze względu na transgraniczny aspekt polityki dotyczącej dużych drapieżników. Ogólnie wzywa do dalszego zaangażowania i aktywnego udziału podmiotów lokalnych i regionalnych oraz szczebla lokalnego, aby – w stosownych przypadkach – umożliwić nowe sposoby zrównoważonego i bezpiecznego współistnienia zwierząt gospodarskich, ludzi i dużych drapieżników na ziemi, w wodzie i w powietrzu, przy jednoczesnym zwiększeniu różnorodności biologicznej. Proponuje, by środki ochrony danego gatunku stosowane przez państwa członkowskie opierały się na danych technicznych i kryteriach władz lokalnych, które posiadają uprawnienia w zakresie zarządzania oraz odpowiadają za zatwierdzanie i wdrażanie decyzji w sprawie opracowania systemu odstępstw w przypadku dużych drapieżników, zgodnie z treścią dyrektywy 92/43/EWG⁽¹⁾.

2. Podkreśla znaczenie obiektywnej polityki UE dotyczącej dużych drapieżników, która musi przyczynić się do realizacji unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030 i Europejskiego Zielonego Ładu. Zwraca uwagę na skuteczność prawodawstwa UE w zakresie ochrony gatunków zagrożonych oraz poprawy stanu przyrody i różnorodności biologicznej, co przynosi również korzyści społecznościom lokalnym. Tam, gdzie występują istotne wyzwania dla współistnienia dużych drapieżników i działalności człowieka, apeluje o znaczące wysiłki podejmowane na szczeblu unijnym, krajowym, regionalnym i lokalnym w celu sprostania tym wyzwaniom i promowania harmonijnego współistnienia. Środki przyjmowane w celu ochrony danego gatunku muszą zawsze uwzględniać wymogi gospodarcze, społeczne i kulturowe, a także specyfikę regionalną.

3. Ponownie stwierdza, że dyrektywa siedliskowa osiągnęła swój cel. Przypomina, że art. 16 zawiera już możliwość wyjątków, które pozwalają państwom członkowskim oraz władzom lokalnym i regionalnym na realizację niektórych planów lub projektów zarządzania, jeżeli uznaje się je za konieczne dla nadrzędnego interesu publicznego (tj. zdrowia ludzkiego, bezpieczeństwa publicznego itp.). Potwierdza, że na podstawie dyrektywy siedliskowej status ochrony niektórych gatunków musi być okresowo poddawany ponownej ocenie w świetle ewolucji ich populacji, aby umożliwić im współistnienie z innymi gatunkami i zwierzętami gospodarskimi oraz aby poprawić zarówno różnorodność biologiczną, jak i tradycyjne zarządzanie gospodarstwami na obszarach wiejskich. Należy przy tym zachować ostrożność wymaganą w ramach oceny i rozważania zmiany stopnia ochrony gatunków na podstawie wzrostu liczebności populacji. W przypadku wyzwań związanych ze współistnieniem z gatunkami uwzględnionymi w dyrektywie niezależnie od poziomu ich ochrony należy położyć nacisk na poprawę środków zapobiegawczych, działań edukacyjnych i dopuszczonych już w prawodawstwie UE środków elastyczności, a zwłaszcza na skuteczne stosowanie odstępstw. Co się tyczy odstępstw, Komisja musi dopilnować, by państwa członkowskie mogły je rzeczywiście wdrożyć, poprzez wprowadzenie zakazu naruszania tego systemu przez państwa członkowskie wskutek ewentualnego przyjęcia przepisów krajowych lub lokalnych.

⁽¹⁾ Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U. L 206 z 22.7.1992, s. 7).

4. Wyraża zaniepokojenie narastającymi konfliktami społecznymi w związku z zarządzaniem dużymi drapieżnikami oraz ich negatywnym wpływem na politykę ochrony i odbudowy zasobów przyrodniczych, a także na politykę rozwoju obszarów wiejskich zwłaszcza tam, gdzie zaostryły się konflikty wynikające ze współistnienia z niektórymi gatunkami wskutek znacznego wzrostu liczby osobników.
5. Uważa, że duże drapieżniki mogą odgrywać kluczową rolę w przyczynianiu się do odbudowy ekosystemów i utrzymania równowagi ekosystemów, zwłaszcza poprzez regulowanie populacji innych gatunków. Duże drapieżniki odgrywają kluczową rolę w dziedzictwie naturalnym Europy, a ich powrót do tych części Europy, gdzie wcześniej gatunki te zostały wytepięne, jest znaczącym sukcesem w ochronie przyrody. Stanowi to jednak również istotne wyzwanie, którego nie wolno pomijać.
6. Apeluje o prawdziwie oddolne podejście do środków na rzecz odpowiedniego powrotu niektórych dużych drapieżników na terytorium Europy. Ważne, by towarzyszyły temu ukierunkowane i realistyczne środki ochrony – tam, gdzie to możliwe – zwierząt utrzymywanych w warunkach fermowych, zwierząt wypasanych oraz ludzi, zwłaszcza w regionach górskich. Zdecydowanie zachęca przy tym do transgranicznej wymiany najlepszych praktyk.
7. Zdecydowanie popiera prace unijnej platformy ds. dużych drapieżników i zachęca do rozpowszechniania jej prac na szczeblu lokalnym i regionalnym oraz tworzenia synergii z podobnymi inicjatywami. Pozytywnie ocenia projekt pilotażowy, który polegał na stworzeniu regionalnych platform ds. dużych drapieżników, i proponuje rozszerzenie platform dzięki odpowiedniemu wsparciu i doradztwu UE w celu rozpowszechnienia wymiany wiedzy i najlepszych praktyk. Proponuje zwłaszcza, by z myślą o współistnieniu Komisja oferowała wsparcie finansowe na rzecz tworzenia platform regionalnych w przypadkach, gdy występuje poważny konflikt między dużymi drapieżnikami a ekstensywną hodowlą zwierząt, zachęcając zarazem do oddolnego udziału regiony, władze lokalne i hodowców oraz oceniając wdrażanie wyników, które są wymiernym kryterium finansowania.
8. Proponuje, aby platformy regionalne zajmowały się monitorowaniem zachowania różnych gatunków atakujących gospodarstwa chowu zwierząt w każdym regionie. Występuje z propozycją, by monitorowano zachowania dużych drapieżników, takich jak orzeł i sęp na południu Europy, a także by zapobiegano tym zachowaniom.
9. Ostrzega decydentki i decydentów, by nie zlekceważyli faktu, iż kwestie te są również ściśle związane ze znaczeniem obszarów wiejskich, ich mieszkańcami i działalnością rolniczą. Konieczność współistnienia dużych drapieżników z tradycyjną działalnością w zakresie ekstensywnej hodowli zwierząt wymaga od decydentów zachowania bardzo dużej ostrożności oraz oparcia się na najbardziej aktualnych sprawozdaniach technicznych na etapie opracowywania przepisów prawnych zapewniających utrzymanie zarówno flory i fauny, jak i działalności gospodarczej człowieka na obszarach wiejskich i wyludnionych w Europie.
10. Uważa, że niezbędne jest całkowite finansowanie przez UE środków mających na celu zapobieganie szkodom wyrządzonym zwierzętom gospodarskim lub uprawom, owocom i warzywom przez duże drapieżniki, ograniczanie tych szkód bądź ich rekompensatę. Komisja Europejska musi bez zbędnej biurokracji zapewnić przydział wystarczających środków w kolejnych wieloletnich ramach finansowych na wsparcie społeczności wiejskich, szczególnie tych, w których występuje wiele dużych drapieżników. To zadośćuczynienie nie powinno w żadnym razie wiązać się z wycofaniem pomocy w pokryciu dodatkowych kosztów, którą mogą otrzymać hodowcy w formie rekompensaty za świadczenie usług środowiskowych na obszarach ekstensywnej hodowli zwierząt, ani – w stosownych przypadkach – z wycofaniem odszkodowań za obiektywne szkody wynikające z systemu prawnego regulującego odpowiedzialność majątkową w państwach członkowskich lub regionach.
11. Wzywa do intensywnego, fachowego i transgranicznego dialogu między decydentkami i decydentami politycznymi a ekspertkami i ekspertami w zakresie bioróżnorodności, naukowcami, specjalistkami i specjalistami w dziedzinie ochrony środowiska, rolnikami, hodowcami, pszczelarzami, ekspertkami i ekspertami gospodarki łowieckiej, organizacjami ochrony zwierząt oraz ekspertkami i ekspertami i praktykami ze stowarzyszeń łowieckich i sektora leśnego.
12. Podkreśla potrzebę zobowiązania do zapewnienia odszkodowania – bez zbędnej biurokracji – za szkody wyrządzone przez duże drapieżniki zwierzętom gospodarskim i – ogólnie – zwierzętom udomowionym. Systemy odszkodowania powinny działać w odpowiednim czasie i w pełni uwzględniać skutki gospodarcze szkód, w tym skutki uboczne wykraczające poza liczbę uśmierconych zwierząt. Mechanizmy kompensacyjne powinny podlegać wiarygodnemu i proporcjonalnemu systemowi monitorowania związanemu z wykazywaniem odpowiednich wysiłków w zakresie środków prewencyjnych oraz powinny być dostępne dla wszystkich rolników.

13. Jest zdania, że perspektywa równowagi płci byłaby w tym kontekście istotna dla wzmocnienia pozycji kobiet w rolnictwie na obszarach wiejskich i w ochronie różnorodności biologicznej. Równość płci jest jedną z głównych wartości europejskich i fundamentalnych zasad UE zapisaną w traktatach oraz w art. 23 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Jest ponadto narzędziem walki z wyludnianiem się obszarów wiejskich w Europie.

14. Uważa, że konieczne jest stworzenie warunków sprzyjających równowadze płci, oraz aktywnemu udziałowi i wiodącej roli kobiet w ochronie różnorodności biologicznej i zrównoważonym rolnictwie. Dlatego też ważne byłoby opowiedzenie się za polityką sprzyjającą równouprawnieniu płci w sektorach wiejskich oraz zapewniającą sprawiedliwą reprezentację i udział kobiet w procesach decyzyjnych. Opracowanie ukierunkowanych programów edukacyjnych na temat technik rolniczych i przedsiębiorczości uważa się za niezbędne do przyciągnięcia kobiet do tych dziedzin. Cel równouprawnienia płci powinien mieć wyraźne umocowanie w strukturze celów wspólnej polityki rolnej po 2027 r.

15. Przyznaje, że współistnienie z dużymi drapieżnikami może stanowić zagrożenie dla życia i ogólnie bezpieczeństwa ludzi, i podkreśla pilną potrzebę rozwiązania tych problemów. KR zwraca uwagę na potrzebę pełnego zrozumienia wyzwań stojących przed społecznościami lokalnymi. Kwestia bezpieczeństwa wykracza bowiem poza liczbę ataków. Sądzi, że zasadnicze znaczenie ma popularyzacja edukacji w społecznościach lokalnych, aby unikać zachowań, które zwiększają ryzyko ataków, np. nieodpowiedniego gospodarowania odpadami żywnościowymi. Aby radzić sobie z niebezpiecznymi sytuacjami, potrzebny jest skuteczny i terminowy system odstępstw oraz dobrze przeszkolone i wyposażone zespoły. Podkreśla potrzebę oparcia polityki bezpieczeństwa na obiektywnych kryteriach, aby wystrzegać się emocjonalnych reakcji, które wyolbrzymiają zagrożenie ze strony dużych drapieżników.

16. Przypomina, że udane współistnienie ludzi i dużych drapieżników, szczególnie wilków, zostało wykazane w różnych regionach Europy, gdzie wdrożono skuteczne środki zapobiegawcze, które mogą przyczynić się do zmniejszenia szkód, obejmujące m.in. instalowanie różnego rodzaju ogrodzeń, nabywanie psów do pilnowania zwierząt gospodarskich i obecność pasterzy. Niemniej ma świadomość ograniczeń związanych z wdrożeniem środków zapobiegawczych w niektórych gospodarstwach stosujących ekstensywne praktyki rolnicze ze względu na system zarządzania nimi, np. hodowlę w warunkach półdzikich.

17. Przyznaje, że monitorowanie stanu ochrony dużych drapieżników oraz stosowanie systemu odstępstw nie mogą opierać się na liczeniu osobników, które jest niewykonalne, lecz muszą polegać na lepszych informacjach uzyskiwanych za pomocą sprawdzonych naukowo metod.

18. Zwraca uwagę, że ważne będzie przygotowanie systemów ochrony zdrowia zwierząt, zwłaszcza transgranicznych systemów ostrzegania i współpracy, na rosnące ryzyko epidemii ze względu na zmianę klimatu, ogólną utratę siedlisk, a w regionach o dużej populacji dzikich drapieżników – również z uwagi na zwiększone interakcje między dzikimi zwierzętami, zwierzętami hodowlanymi i ludźmi. Jednocześnie podkreśla potencjalny wkład dużych drapieżników w zapobieganie chorobom odzwierzęcym poprzez drapieżnictwo na starych i chorych zwierzętach kopytnych, co przynosi korzyści zwierzętom hodowlanym i zdrowiu ludzkiemu poprzez ograniczenie rezerwuarów oraz transmisji patogenów i chorób.

19. Zaznacza, że wspólna polityka rolna musi wspierać ochronę różnorodności biologicznej i dobrostan zwierząt. Fundusze na rozwój obszarów wiejskich w ramach EFRROW mają niewykorzystany potencjał w zakresie wspierania współistnienia upraw, w szczególności poprzez inwestycje i zwiększone płatności rolno-środowiskowe dla obszarów, na których obecność dużych drapieżników może uniemożliwić stosowanie praktyk wypasu korzystnych dla środowiska.

20. Sądzi, że tradycyjna hodowla zwierząt gospodarskich na obszarach górskich jest niezbędna do utrzymania cennych ekosystemów. Przestrzeganie wytycznych UE dotyczących użytków zielonych ma pierwszorzędne znaczenie dla zachowania skarbów przyrodniczych takich jak pastwiska, w tym pastwiska górskie.

21. Zauważa, że obszary, na których rozmieszczone są populacje dużych drapieżników, i obszary, na których prowadzona jest działalność związana z hodowlą, często pokrywają się ze sobą, co wymaga wdrożenia odpowiednich środków zapobiegających konfliktom, a także – w miarę możliwości – środków prewencyjnych oraz skutecznego stosowania systemu odstępstw przewidzianego w dyrektywie.

22. Podkreśla, że w kontekście rozszerzenia UE należy zadbać o to, by kraje kandydujące otrzymały wsparcie w celu przestrzegania unijnych norm ochrony środowiska i współistnienia z dużymi drapieżnikami, przy czym powinno się też zapewnić przyszłym państwom członkowskim jak najszybszy i usystematyzowany dostęp do zbioru dobrych praktyk.

23. Zaznacza znaczenie priorytetowego traktowania życia i bezpieczeństwa ludzi, gdy duże drapieżniki pojawiają się na obszarach zamieszkałych i stanowią potencjalne zagrożenie dla mieszkańców oraz ich działalności gospodarczej. Zaleca, aby władze lokalne i regionalne otrzymały wsparcie w zakresie radzenia sobie z takimi sytuacjami, tak aby w planowaniu przestrzennym uwzględniono w razie potrzeby również przepisy dotyczące bezpiecznej ewakuacji drapieżników. Przypomina, że w takich przypadkach konieczne jest zastosowanie na czas odstępstw, jeśli spełnione zostały określone warunki.

24. Podkreśla, że powszechnie stosowane są ogrodzenia pod napięciem lub inne rodzaje ogrodzenia na rozdrobnionych gruntach, utrudniające lub uniemożliwiające praktyczne zastosowanie środków zapobiegawczych zwłaszcza na obszarach, na których występuje rolnictwo na małą skalę, albo na terenach chronionych, na których taka infrastruktura ogranicza łączność dla tych i innych gatunków fauny. Jednak taki typ ochrony ma pewne ograniczenia. Dlatego apeluje o większą dywersyfikację środków zapobiegawczych i o skoordynowaną wymianę najlepszych praktyk pomiędzy społecznościami lokalnymi, które już mają i mogą mieć do czynienia z obecnością dużych drapieżników, gdyż jego zdaniem wprowadzenie środków zapobiegawczych na niektórych obszarach lub w niektórych gospodarstwach jest niewykonalne bądź nieskuteczne.

25. Proponuje, aby dane dotyczące różnorodności biologicznej zostały uzupełnione przez Eurostat o gromadzone na poziomie NUTS 3 dane dotyczące dużych drapieżników oraz o inne dane istotne dla monitorowania polityki. Dzięki temu ten obszar polityki będzie się opierać na zweryfikowanych i zaktualizowanych danych zebranych zgodnie z ujednoczoną metodyką we wszystkich państwach członkowskich.

26. Uważa za bardzo ważne, by zwrócić szczególną uwagę na regiony przystosowujące się do współistnienia z dużymi drapieżnikami, zwłaszcza że w wielu przypadkach borykają się one również z innymi wyzwaniami geograficznymi, gospodarczymi i demograficznymi. Równie ważne jest, by zarówno w ramach polityki UE, jak i planów państw członkowskich przyjąć całościowe podejście.

27. Ekstensywna hodowla zwierząt jest podstawowym filarem niektórych obszarów w UE, gdyż przyczynia się do utrzymania dobrego stanu pastwisk, umożliwia wytwarzanie wysokiej jakości produktów, kształtuje krajobraz, pomaga w kontrolowaniu pożarów lasów, reguluje obieg wody i jakość gleby, zwiększa różnorodność biologiczną oraz przyczynia się do zachowania dziedzictwa kulturowego i tożsamości terytorialnej. Jest to zatem działalność oparta na zintegrowaniu i poszanowaniu lokalnych procesów ekologicznych, ponieważ utrzymanie procesu produkcji wymaga dostosowania się do nich.

28. Podkreśla znaczenie ekstensywnej hodowli zwierząt jako części systemu i kluczowego atutu z punktu widzenia rozwoju, życia i gospodarki środowiska wiejskiego. W obliczu wyzwania związanego z wyludnianiem się obszarów wiejskich w Europie konieczne jest wspieranie działalności gospodarczej, która przyczynia się do zatrzymania ludności na obszarach wiejskich.

29. Zauważa, że programy odszkodowań i zapobiegania w wielu państwach członkowskich nakładają obciążenia administracyjne na osoby poszkodowane i rolników. Proponuje opracowanie ogólnounijnych zaleceń dotyczących odszkodowań materialnych i osobistych. W związku z tym wzywa instytucje publiczne do wyeliminowania wszelkich zbędnych obciążeń administracyjnych, ponieważ tylko tak zapewni się osobom o niskich kwalifikacjach, często żyjącym w ubóstwie i na odizolowanych obszarach, równy dostęp do możliwości ubiegania się o odszkodowania. Zachęca zatem do rozpowszechniania najlepszych praktyk, na przykład poprzez uwzględnienie doświadczeń z projektu pilotażowego dotyczącego utworzenia regionalnych platform dużych drapieżników.

30. Ekstensywna hodowla zwierząt, a także ich hodowla na małą skalę, zwłaszcza jej tradycyjne formy przyjazne dla środowiska, znacznie przyczynia się do ochrony i wzbogacenia różnorodności biologicznej. Trzeba wprowadzić konkretne środki w celu stawienia czoła poważnym wyzwaniom dotyczącym zatrudnienia, zdrowia i bezpieczeństwa, które są nieodłącznie związane z tą działalnością. Należą do tego problemy spowodowane obecnością dużych drapieżników, takie jak nieprzerwana praca przez całą dobę, stres i brak odpowiedniego odpoczynku. W tym kontekście podkreśla potrzebę zapewnienia dodatkowego wsparcia finansowego z myślą o skutecznym stawieniu czoła tym problemom.

31. Sugeruje, że państwa członkowskie powinny otrzymać dodatkowe środki na pokrycie całkowitych kosztów środków zapobiegawczych i odszkodowawczych wprowadzonych w celu zapewnienia harmonijnego współistnienia.

32. Z zadowoleniem przyjmuje prowadzoną w wielu państwach członkowskich działalność badawczą i innowacyjną w celu przyczynienia się do zapobiegania konfliktom lub ich ograniczenia oraz poprawy współistnienia z dużymi drapieżnikami, a także to, że w wielu wypadkach inteligentne narzędzia rolnictwa i hodowli zwierząt, takie jak drony, sprzęt do obrazowania termicznego oraz systemy internetu rzeczy, pomagają ograniczyć szkody lub nawet im zapobiegać.

33. Przypomina, że wprowadzenie inteligentnych i cyfrowych narzędzi zapobiegających atakom dużych drapieżników wymaga powszechnego wdrożenia sieci szerokopasmowych na wszystkich obszarach Unii Europejskiej, zwłaszcza na obszarach wiejskich, oddalonych i górskich, które najdotkliwiej odczuwają skutki tych ataków.

34. Zwraca się do Komisji o dopilnowanie, by podczas sporządzania sprawozdań na temat różnorodności biologicznej, które mają zostać przedstawione do 2025 r., państwa członkowskie konsultowały się z danymi samorządami lokalnymi i regionalnymi w celu uwzględnienia perspektywy lokalnej. Trzeba przy tym zapewnić uwzględnienie informacji uzyskanych od organów odpowiedzialnych za zarządzanie dużymi drapieżnikami oraz zastosowanie obiektywnych metod oceny stanu ochrony tych taksonów.

35. Zwraca uwagę, że ochrona dużych drapieżników, a szczególnie gatunku wilka, jest naszym wspólnym europejskim priorytetem, w związku z czym państwa członkowskie powinny usprawnić gromadzenie danych, sporządzanie ocen i planowanie polityki dotyczącej dużych drapieżników. Dlatego też zaleca Komisji opracowanie odpowiedniej metodyki umożliwiającej państwom członkowskim mierzenie stanu ochrony dużych drapieżników przy użyciu jednolitych kryteriów, a tym samym opracowanie polityk, które są realistyczne i spójne z celem, jakim jest ochrona tych drapieżników i ich współistnienie z działalnością człowieka, w szczególności z hodowlą zwierząt gospodarskich.

36. Jest zdania, że w porównaniu z sytuacją sprzed 1992 r. liczba i rozkład przestrzenny dużych drapieżników wzrosły do tego stopnia, że występują one nie tylko w dawnych siedliskach, lecz również w regionach, w których od wieków się nie pojawiały lub – w niektórych wypadkach – nigdy nie występowały. Dlatego też współistnienie z dużymi drapieżnikami dotyczy obecnie bezpośrednio jednej czwartej terytorium UE i trzeba zastanowić się, czy obecne warunki wsparcia i rozwiązania instytucjonalne mają właściwą skalę i stanowią skuteczną odpowiedź w znacznie różniących się okolicznościach.

37. Wzywa Komisję do poinformowania państw członkowskich o konieczności poczynienia postępów w rozwiązywaniu sporów dotyczących nadmiernej ekspansji dużych drapieżników za pomocą środków objętych prawodawstwem europejskim, w tym, w ograniczonym i selektywnym zakresie, za pomocą kontroli poprzez uśmiercanie, przy zastosowaniu systemu odstępstw przewidzianego w art. 16 dyrektywy 92/43/EWG w odniesieniu do gatunków, których stan ochrony na szczeblu lokalnym umożliwi zapewnienie neutralnego wpływu tej kontroli.

38. Zapewnia Komisję i państwa członkowskie o swoim poparciu, jeżeli podczas opracowywania polityki i dostosowywania systemów rozwoju i wsparcia dla dużych drapieżników zastosują nie tylko zasady wielopoziomowego sprawowania rządów i pomocniczości, lecz również weryfikację wpływu polityki na rozwój obszarów wiejskich, tym bardziej że duże drapieżniki żyją niemal wyłącznie w regionach wiejskich.

39. Zwraca się do Komisji, by rozważyła przypisanie dużego znaczenia wsparciu dla badań podstawowych, rozwoju technologicznego i innowacji w dziedzinie współistnienia dużych drapieżników w celu udostępnienia rolnikom oraz władzom lokalnym i regionalnym bardziej skutecznej, dostępnej i przystępnej cenowo technologii.

40. Podkreśla, że jest również gotów włączyć się – we współpracy z Komisją – w oceny oddziaływania terytorialnego obecnych ram prawnych i przyszłych strategii politycznych dotyczących dużych drapieżników.

41. Zwraca uwagę na fakt, że wobec braku odpowiedniej akceptacji społecznej konflikty dotyczące dużych drapieżników mogą zagrażać współistnieniu, i dlatego uważa, że niezwykle istotne jest wykorzystywanie odpowiednich kanałów komunikacji uwzględniających zróżnicowane potrzeby jednostek i zapewniających dostępność dla wszystkich. Obejmuje to konieczność opracowania strategii politycznych opartych na obiektywnych danych i dostosowanych do rzeczywistej sytuacji w terenie, a także rozpowszechniania informacji, wymiany najlepszych praktyk, porad i udzielania pomocy na rzecz większej inkluzywności, z uwzględnieniem – w stosownych przypadkach – specyficznej sytuacji danej mniejszości językowej.

42. Podkreśla potrzebę skutecznego szkolenia pasterskich psów stróżujących i pasterskich psów zaganiających w celu ochrony ludzi i zmniejszenia zagrożeń dla innych zwierząt. Sugeruje również opracowanie praktyk w zakresie dobrostanu tych psów i zaleca opracowanie wytycznych w sprawie opieki nad starszymi psami.

43. Podkreśla możliwości gospodarcze wynikające z obecności dużych drapieżników w związku ze zrównoważoną turystyką, badaniami i marką produktów lokalnych oraz zachęca do rozpowszechniania najlepszych praktyk.

44. Uważa, że większe rozprzestrzenienie się dużych drapieżników w niektórych przypadkach leży we wspólnym interesie, lecz w innych przypadkach wzrost liczby dużych drapieżników szkodzi wspólnemu interesowi na obszarach wiejskich. Związane z tym negatywne efekty zewnętrzne nie mogą dotyczyć jedynie bezpośrednio poszkodowanych społeczności, w związku z czym apeluje o solidarność regionów miejskich i ogółu obywateli, w których otoczeniu nie żyją jeszcze duże drapieżniki.

45. Odnosi się z aprobatą do starań Parlamentu Europejskiego na rzecz lepszego dostosowania prawa UE dotyczącego różnorodności biologicznej i dużych drapieżników do międzynarodowych zobowiązań prawnych państw członkowskich.

46. Sugeruje, aby Komisja uwzględniła stosowne ustalenia innych instytucji UE w ramach planowania na okres po 2027 r., aby ocenić, w jaki sposób można by zapewnić bardziej ukierunkowane finansowanie z funduszy UE na ochronę różnorodności biologicznej i współistnienie z dużymi drapieżnikami, a w razie potrzeby stworzyć dostosowane do potrzeb środki wsparcia.

47. Popiera udział lokalnych zainteresowanych stron, w tym organów publicznych, badaczek i badaczy, osób działających na rzecz ochrony przyrody, organizacji pozarządowych, myśliwych, gajowych, zarządców lasów i hodowców zwierząt gospodarskich, w przekazywaniu wiedzy i rozpowszechnianiu najlepszych praktyk, w tym praktyk pochodzących z projektów LIFE i dobrych przykładów zarządzania siecią Natura 2000.

48. Obecność takich gatunków jak wilk i niedźwiedź w środowisku człowieka wymaga wysiłków na rzecz współistnienia niektórych potencjałów gospodarczych i ochrony samego wilka, aby ograniczyć wpływ drapieżników na zwierzęta hodowane w ramach chowu ekstensywnego. W celu zachowania populacji drapieżników konieczne jest promowanie środków, które odpowiednio ograniczą i zrekompensują szkody w ekstensywnej hodowli zwierząt gospodarskich.

49. Podkreśla znaczenie zajęcia się wszystkimi gatunkami dużych drapieżników. Debata publiczna często skupia się wyłącznie na niedźwiedziach i wilkach. Rysie euroazjatyckie i iberyjskie, szakale złociste i rosomaki, a także orły, sępy, orłosępy i inne ptaki drapieżne, powodują szczególne wyzwania i konflikty, w niektórych przypadkach związane z określonymi obszarami regionalnymi: na przykład w Szwecji i Finlandii rosomaki atakują częściowo oswojone renifery.

50. Wyraża zaniepokojenie obecnością mieszańców wilka i psa, które przysparzają problemów w zakresie różnorodności biologicznej i mogą szkodzić działalności człowieka. Należy wspierać środki mające na celu zapobieganie hybrydyzacji, w szczególności kontrolę bezpańskich i wolno żyjących psów. Mieszańce powinny być nadal wyłączone z gatunków chronionych w UE i należy przedsięwziąć środki zapobiegające celowemu lub przypadkowemu zabijaniu wilków mylonych z mieszańcami wilka i psa.

51. Popiera i podkreśla projekty opracowywane i testowane na niektórych obszarach górskich charakteryzujących się tym, że w miesiącach letnich wypasa się na nich dużo zwierząt. Są to projekty łączące w sobie różne aspekty, m.in. kultywowanie historii, kultury i tradycji pastwisk wysokogórskich. Te specjalne projekty nie tylko podkreślają specyfikę lokalną, lecz łączą w sobie również zastosowanie tradycyjnych systemów zapobiegania z wypróbowywaniem narzędzi technologicznych wykorzystujących sztuczną inteligencję.

52. Podkreśla, że zwłaszcza w przypadku hodowli ekstensywnej z wykorzystaniem dzikich lub półdzikich pastwisk istotne jest wsparcie finansowe na pomocników hodowcy, gdyż występowanie dużych drapieżników wymaga ich stałej, całodobowej obecności w celu pilnowania zwierząt na pastwisku i przemawia za zastosowaniem skuteczniejszej metody – wypasu strzeżonego – zamiast wypasu wolnego. Dowiedziono, że w tego rodzaju gospodarstwach duże drapieżniki atakują przede wszystkim w porze nocnej. W ostatnich sezonach wypasu wysokogórskiego doszło do naturalnej zmiany w systemie wypasu zwierząt, ponieważ równowaga osiągnięta w ostatnim stuleciu znacznie się zmieniła wskutek pojawienia się dużych drapieżników. Zauważono, że na wielu pastwiskach wysokogórskich zwierzęta mają tendencję do unikania obszarów położonych na skraju terenu wypasu w pobliżu obszarów leśnych i do wybierania obszarów przylegających bezpośrednio do budynków, właśnie z obawy przed nagłymi atakami dużych drapieżników. Prowadzi to zmiany runi, gdyż zwiększa się ilość chwastów i tym samym następuje przesunięcie terenów zalesionych, czego skutkiem jest utrata różnorodności biologicznej.

53. Wzywa Komisję, by rozważyła bardziej ukierunkowane finansowanie, wspierając te projekty, które są obecnie finansowane głównie przez władze lokalne i regionalne i realizowane na górskich obszarach wiejskich charakteryzujących się ekstensywną hodowlą z wykorzystaniem dzikich lub półdzikich pastwisk. Tego rodzaju hodowla, w której tradycyjne systemy zapobiegania są bardzo często trudne lub niemożliwe do wprowadzenia, gwarantuje i chroni różnorodność biologiczną, krajobraz oraz tradycje należące do kultury lokalnej.

54. Zwraca uwagę, że postrzeganie wyzwań ekologicznych i cyfrowych jest jedną z przyczyn obecnych protestów w tym sektorze. Istnieje potrzeba przyjrzenia się obawom rolników i znalezienia rozwiązań, które ich zaangażują i złagodzą ich poczucie porzucenia.

Bruksela, dnia 17 kwietnia 2024 r

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Vasco ALVES CORDEIRO
